

SIĞ BİLGİLENME ALIŞKANLIĞI

Aydınlık Gazetesi, 3 Mart 2020

Yıldırım Koç

Teknolojinin ve özellikle bilgiye erişim olanaklarının gelişmesi son derece güzel ve olumlu. Üniversiteyi 1973 yılında bitirdiğimde elektrikli hesap makinesi bile yoktu; hesapları kollu Facit makinesiyle yapardık. Bugünün bilgiye erişim olanakları, bilim kurgu romanları veya filmlerinde bile yer almıyordu.

Ancak bu alandaki teknolojik gelişmenin güzelliğinin yanı sıra olumsuzlukları da var.

Eskiden bir kitaba ulaşmak için büyük çaba göstermeniz gerekebilirdi. Şimdi bazı internet siteleri aracılığıyla 150 yıl önce yayımlanmış bir kitaba da, yeni çıkan bir yayına da ulaşabiliyorsunuz. Yeni teknolojinin bilimsel çalışma açısından katkıları saymakla bitmez.

Ancak olumsuzluklarını da gözlemleyebiliyorum.

OLUMSUZLUKLAR

Yeni iletişim teknolojisinin bence en önemli olumsuzluğu, siğ bilgilenme alışkanlığı. Kitap ve dergi okuma, ciddi çalışma yapma eğilimi, özellikle gençler arasında, çok zayıfladı.

Bir soru mu gündeme geliyor. Akıllı telefonunuza soruyorsunuz, size hemen bir yanıt geliyor. Böylece herkes her şeyi biliyor; herkes her konunun uzmanı olduğunu zannediyor.

Bizde eskiden beri bu eğilim vardı. Bu eğilim, yeni teknolojilerle çok güçlendi.

Bir grup insan sohbet ederken, birinin başı ağrısa, hemen birbirimize ilaç öneririz. Hepimiz sanki doktoruz. Şimdi gündemde İdlib sorunu var. Televizyonlarda birkaç tartışma programı izlediğimizde hepimiz, bırakın dış politika uzmanı olmayı, Ortadoğu ve hatta Türkiye-Rusya ilişkileri uzmanı oluruz. Asker milletiz ya; İdlib operasyonu konusunda da görüş bildirebilir, öneri geliştirebiliriz. Futbol maçını seyrederken, bizden iyi teknik direktör yoktur. Ben iktisatçuyum; ancak halkımız için iktisatçılık basit iştir. Televizyon programları ve kolay internet erişimi herkesi iktisatçı yapmıştır.

Halbuki, yarım imam dinden, yarım doktor candan eder.

Yarım yamalak bilgilenmeyle, "somut şartların somut tahlili" yapılamaz.

TEKNOLOJİYİ AKILLICA KULLANALIM

Bildiğini zanneden insana bir şey öğretmek mümkün değil. Günümüzde hemen herkes her konuyu bildiği için, öğrenme süreci ciddi biçimde aksıyor. Bir de "dezenformasyon" dediğimiz sorun var. İnternet üzerinden bilgilenmede, amatörler ve istihbarat görevlileri, yalan yanlış bilgileri etkili bir biçimde yayıyor. Elindeki bilgiye erişim olanaklarını akıllıca kullanmayanlar da buna inanıyor.

Katıldığım bazı toplantılarda gündeme gelen konulardan biri, Lozan Antlaşması'nın Türkiye'nin doğal kaynaklarının kullanımına sınırlama getirdiği ve antlaşmanın 100. yılında ortadan kalkacağı iddiası. Birçok toplantıda bu soruyla karşılaştım. Demek "sosyal medya"da böyle bir saçmalık dolaşıyor. Bu saçmalığı okuyan bir kişinin yapması gereken, yeni teknolojinin getirdiği olanakları kullanarak, internet üzerinden Lozan Antlaşması'na ve hatta Antlaşma tutanaklarına erişmek. Bunu yapsa, bu saçmalığı kendisi de görecekti. Ancak siğ bilgilenme alışkanlığı bunu engelliyor ve saçmalıklar kafa karıştırmaya devam ediyor. Böylece bazı efsaneler yaratılıyor.

Kitap okuyup bir konuyu ciddi biçimde öğrenmek yerine, eve geldiğinizde ayağınızı uzatıp çeşitli televizyon kanallarındaki tartışma programlarını izlemek çok daha kolay ve rahat oluyor. Uzmanlık da neymiş; siz her konunun uzmanı oluyorsunuz.

Siğ bilgilenmeyle yapılan değerlendirmeleri dinlediğimde aklıma bir öykü geliyor.

Çok eski dönemlerde medreseden yeni çıkmış acemi bir hoca camide vaaz veriyormuş. "Hazreti İsa," demiş, "bir gün kılıcıyla Fırat'ı yarıp koyun sürüsünü karşıya geçirdi." Vaaz bittikten sonra da cemaatten görmüş geçirmiş yaşlıca birine, "nasıldım?" diye sormuş. Adamcağız, "söylediklerinin neresini düzelteyim, hoca efendi," demiş, "İsa değil Musa; kılıç değil asa; sürü değil İsrailoğulları; Fırat değil Kızıldeniz."

Çevremizde bu hocalardan öyle çok var ki!